

Strouhal E., Němečková A.

Trpěli i dávní lidé nádory? Historie a paleopatologie nádorů, zvláště zhoubných.

Praha: Karolinum 2008. 193 str. ISBN 978-80-246-1481-6.

Nakladatelství Univerzity Karlovy vydalo tuto knihu světově proslulého antropologa prof. MUDr. PhDr. Eugena Strouhala, DrSc., a odborné asistentky Ústavu histologie a embryologie LF UK v Plzni RNDr. Aleny Němečkové, CSc.

Autoři zahájili svůj paleopatologický výzkum v roce 1994. Výsledky shrnuli do 36 kapitol.

Zpracovali literaturu o výskytu nádorů u žijících zvířat i u zvířat z paleontologických nálezů. Obsáhlé jsou kapitoly historie nádorů u lidí, na základě písemných pramenů a příkladů ikonografických zobrazení.

Český projekt paleopatologického výzkumu autoři založili na multidisciplinárním přístupu soustavného vyhledávání a makroskopického vyhodnocování, na poznávání vnitřní struktury, používání

zobrazovacích diagnostických metod a detailním histologickým posuzování. Vyhodnotili 40 vlastních případů. Z databáze 183 zhoubných nádorů, od neolitu do raného novověku, zpracovali přehled podle diagnostických skupin.

Z těchto údajů sestavili frekvenci diagnóz, geografickou distribuci, srovnání diachronního růstu v Evropě a ve starém Egyptě a pokusnou představu o diachronním růstu ve starém světě.

Probírají otázku zhoubných nádorů v paleolitu a mezolitu, zhoubných nádorů u mumií, chirurgické léčby, frekvence nádorů na populačních vzorcích, zhoubných novotvarů v minulosti České a Slovenské republiky a otázku kancerogenních vlivů dnes a v minulosti.

Publikované výsledky studie svědčí pro to, že v živočišné říši se nádory vy-

skytovaly nejméně od druhohor. Nálezy maligních tumorů se objevují nesporně s neolitem a souvisí s existencí či vzestupem rizikových faktorů. Genom člověka je neustále ovlivňován faktory zevního prostředí a právem můžeme předpokládat, že dochází k deviacím.

Kniha přináší i přes specifické vymezení problematiky poučení i neodborníkům a nesporně by ji měli mít ve své knihovně všichni, kdo se věnují onkologické tematice experimentálně, diagnosticky nebo léčebně. Budou v ní opakovaně nalézat nejen historické údaje, ale i argumenty, proč je třeba klást stále větší důraz na informovanost veřejnosti o rizikových faktorech a na propagaci nádorové prevence.

prof. MUDr. Zdeněk Dienstbier, DrSc.
předseda Ligy proti rakovině Praha